

گزارش

پایان دوران خوش چینی‌ها در ایران

سجاد خداکرمی

حضور چین در صنعت نفت ایران که به دنبال توسعه تحریم‌ها شدت گرفت، خسارات اقتصادی زیادی برای صنعت نفت کشور به همراه داشته است؛ هر چند که به نظر می‌رسد با بازگشت شرکت‌های معتبر غربی و خلع ید چینی‌ها از چند پروژه نفتی، دوران خوش چینی‌ها در ایران به سر رسیده باشد. حجم خسارت‌های حضور چینی‌ها در صنعت نفت ایران به حدی است که کارشناسان از بیان آن به دلیل تاثیر منفی که بر افکار عمومی دارد، امتناع می‌کنند. به گفته کارشناسان و فعالان صنعت نفت، چینی‌ها جنس‌های بی کیفیت خود را وارد بازار ایران کردند و در مقابل هیچ تاثیری در رشد و توسعه تکنولوژی در صنعت نفت ایران نداشته‌اند. با گسترش تحریم‌های سازمان ملل علیه ایران، شرکت‌های چینی قراردادهای متعددی با ایران منعقد کردند. بر اساس آمارهای اعلام شده در سال ۹۲، حجم قراردادهای نفتی شرکت‌های چینی فقط در بخش‌های بالادستی صنعت نفت به بیش از ۳۰ میلیارد دلار می‌رسید. توسعه سه میدان عظیم نفت کشور شامل آزادگان جنوبی، یادآوران و آزادگان شمالی به پیمانکاران این کشور واگذار شد و شرکت‌های چینی گام‌هایی را برای خرید ۷۰ درصد سهام شرکت «میکو» در میدان نفتی آزادگان برداشتند.

مشکلات ناشی از حضور چینی‌ها در صنعت نفت ایران به حدی بود که وزیر نفت به محض روی کار آمدن به پیمانکاران کم کار که بخشی از آنها چینی بودند، تذکر داد. وزیر به شرکت‌های طرف قرارداد ایران هشدار داده بود که باید هر چه سریع‌تر نسبت به انجام تعهدات خود وارد عمل شوند. در نخستین اقدام، زنگنه شرکت‌های چینی را از پروژه توسعه فاز ۱۱ پارس جنوبی و پارس شمالی کنار گذاشت. شرکت چینی CNPC که از سال ۸۸ تا ۹۱ به عنوان پیمانکار پروژه توسعه فاز ۱۱ پارس جنوبی معرفی شده بود، به حدی در انجام پروژه تعلل کرد که در نهایت کنار گذاشته شد. همچنین وزیر نفت پس از هشدارهای لازم در زمینه خلع ید شرکت چینی فعال در پروژه اکتشاف میدان نفتی آزادگان و عدم توجه‌های لازم توسط این شرکت در نهایت آن را از حضور در این پروژه کنار گذاشت. در ایام تحریم‌ها،

حضور در این پروژه کنار گذاشت. در ایام تحریم‌ها، دولت نهم و دهم از چین به عنوان آلترناتیوی برای دور زدن تحریم‌ها و بازار مناسبی برای نفت ایران یاد می‌کرد. در سال‌های اخیر حجم زیادی از نفت خام ایران به چین صادر شد. مشکلات ناشی از حضور چینی‌ها در صنعت نفت ایران به حدی بود که وزیر نفت به محض روی کار آمدن به پیمانکاران کم کار که بخشی از آنها چینی بودند، تذکر داد. وزیر به شرکت‌های طرف قرارداد ایران هشدار داده بود که باید هر چه سریع تر نسبت به انجام تعهدات خود وارد عمل شوند. برای پرداخت پول نفت خام شرط‌های جدید وضع می‌کرد. یکی از شرط‌های دولت چین برای پرداخت پول نفت ایران، استفاده از واحد پولی این کشور در معاملات بود. یعنی چین به جای پرداخت دلار که ارزشی بین‌المللی داشت، یوان را به ایران می‌داد که محدودیت‌های زیادی برای کشور در تبادلات تجاری ایجاد می‌کرد. عباسعلی اسلامی، عضو کمیسیون انرژی اتاق بازرگانی درباره حضور چین در بازار نفت ایران در گفت و گو با «انکونیوز» می‌گوید: اگرچه وجود خریدار برای نفت امری مثبت است اما چین مشتری خوبی برای ایران نبود. وی با تأکید بر اینکه حضور چین در بازار نفت ایران اثر مثبتی برای کشور به همراه نداشته، ادامه می‌دهد: استفاده از یوان به عنوان واحد پول چین برای پرداخت پول نفت ایران، مشکلات اقتصادی کشور را حل نمی‌کند. اسلامی با اشاره به اینکه این شیوه مبادله به مفهوم آن است که ایران نفت خود را با اجناس چینی مبادله کرده است می‌افزاید: یوان را فقط می‌توان در اختیار واردکنندگان اجناس چینی قرار داد و خاصیت دیگری برای کشور ندارد. وی همچنین با اشاره به اینکه تجار ایرانی اجناس بی کیفیت چین را به کشور وارد می‌کنند، صادرات نفت ایران به این کشور را نوعی تجارت اجباری توصیف می‌کند و می‌گوید: در تمام این سال‌ها ایران مجبور بود معادل بهای نفت صادراتی، جنس بی کیفیت از چین وارد کند. بهرام

صادراتی، جنس بی کیفیت از چین وارد کند. بهرام بارانی، ریس کمیسیون استاندارد انجمن سازندگان تجهیزات نفت نیز در گفت و گو با «نکونیوز» درباره حضور شرکت‌های چینی در صنعت نفت ایران می‌گوید: اگر قرار است قراردادی با یک کشور خارجی بسته شود، باید به این پیش فرض‌ها توجه کافی داشته باشیم. اما کشور چین از نظر فن‌آوری، دوام و استهلاک قطعات، تولیداتی که قابل رقابت با نمونه‌های خارجی و یا حتی ایرانی باشد را در اختیار صنعت نفت قرار نداده است. بارانی در پاسخ به این سوال که آیا محصولات ایرانی از لحاظ اقتصادی قابلیت رقابت با نمونه‌های چینی را دارند یا خیر، بیان می‌کند: با در نظر گرفتن امتیازاتی که دولت چین برای صادرکنندگان خود قائل شده و از سوی دیگر کلاس رقابت‌پذیری چین که وضعیت بهتری نسبت به ایران دارد، محصولات داخلی به لحاظ اقتصادی هم قابل رقابت با نمونه‌های چینی هستند. وی ادامه می‌دهد: امروز محصول چینی جایگزین تولیدات داخلی شده اما با کیفیت ضعیف تر و قیمتی بالاتر محصولات این کشور به صنعت نفت ورود پیدا کرده است. ریس کمیسیون استاندارد انجمن سازندگان تجهیزات نفت درباره دلایل همکاری ایران با چین، می‌گوید: به دلیل تحریم‌ها مجبور شدیم با چین وارد معامله شویم. چینی‌ها شرط گذاشته بودند که فاینانس را فقط به شرط عقد قرارداد با این کشور، برای ایران تامین می‌کنند. وی تاکید می‌کند: رشد صنعت نفت ایران منوط به توسعه تحقیقات در این بخش است. بنابراین با توجه به اینکه اقتصاد کلان ایران به طور مطلق وابسته به نفت است، باید تکنولوژی‌هایی را به این صنعت وارد کنیم که بیشترین بهره وری را برای ما داشته باشد.